

מביקוריו של הרב מימון בorporה שבפולין והוא או ערכו של בטאון המזרחי העממי "התורה". הרב ביקש מהנתנו שגעור לו ברכישת "חותמים" ("חותמים בלשון הימים החם משמע בזמןינו "מנויים") ואמר בדרך צחות: "אנכי מקבל על עצמי לעסוק במלאתך פתייה" ואתם תעסקו במלאתך ה"חותימה" ויחדי נטפל בכתיבת חותימה טובה.

במשך שנים הופיעו מהדורות שונות של ספרי "שרי המאה". אולם, כאמור, ישנים גם ספרים "מדויקים" וזה בימינו בעיקר בכל התמורות שהולות בענייני סגנון, מראיהם החיצוניים של ספרים וכיוצאים באלה. מבני טעם כבר מזמן "דרשו" שתופיע טירות ספרים זו לבוש חדש. והנה נמצא מי שראוי - מכל הבחינות - לעשות את המלאכה הזה הלוא היא החוקרת גאולה בת יהודת - בתו של הרב המחבר ורעתו של חברנו ר' יצחק רפאל. גאולה בת יהודת - היא חוקרת שבמשך השנים ותרמה הרבה להיסטוריוגרפיה של הציונות הדתית. ספריה (בין השאר: "איש המאות" - תחיווש. מהדורות חדשות קשורות לא פעם לעמל רב מאד והמחדיר ספר כזה כאילו ילו). ישודית ומkapת יסודית של הרב י.ג. מימון ועוד מחקרים רבים) הם ממש "הכרח" לכל מי שבא לדרוש בתולדות הציונות הדתית. בתחום זה יש לה זכויות די ניכרות. כתה הנינה הצידה - כך נראה - הרבה תכניות משלה והתרוכה בהתקנתה של "המהדורות המחדשת" של "שרי המאה", וצריך לומר שמתוך ידיה יצאה עבודה תמה וטובה. חזור הדתני-לאומי הצער (ואני חוכך מלומר שראו שגים אחרים יעשו כמוותם) יוכל לקרוא בעניין רב מאוד דברים נפלאים - מעניינים ומרתקים - על גזולי ישראל וכוי וכוי; יוכל לזכור ולידע עד כמה מעניין ומגן היה עולם זה, עד כמה עשיר היה.

ובן מאיליו שאין מהדורות האו מין הדפסה חדשה סתם. יש תיקונים ועדכונים (עורכת המהדורות הוציאה למשל מן הנוסח המקורי כל אותן העורות בעניינים שהיו אקטואליים ממש בזמנו הכתיבה שהיא הרב מימון רגילה לשבע במאמריו אגב גרא בהיותו כותב את הפרקים מדי שבוע בשבוע). השמות אליהם נעשו מזוז זיהירות מופלגה ביותר. לא רק ש"בת תכבד אב" אלא שמהדריך וחוקר הגון אכן משנה את הטעם המקורי ועשה כןilo בתוכו שלו. "שרי המאה" בלבושים החדש הם ספריו המקוריים של הרב י.ג. הכרה מימון.

אכן, לモתר לומר שפירוטה של המהדורות המחדשת מהוועה תרומה נכבדה להרחבת דעת היהדות כפי שהיתה באמת בדורות האחים, להעמקת הבנות של תכונות התקופה וסוגיות אישיה; זהה גם תרומה נכבדה להרחבת דעת הציונות הדתית מראשת התפתחותה - אישיה, מראותיה, לבתיה והשקפותיה על שאלות הזמן.

ובטח הכל: אפיירון נמתי לגבי גאולה בת יהודת ולמושד הרב קוק שהעמידו לרשותנו אוצר יקר ובלום זה.

א. "שרי המאה" בלבושים חדשים

הוועת ספרים עתיקים מהדורות חדשות היא עניין שבכלים ויום בקרית ספר שלנו. קיימת תופעה של "הזדקנות" בספרים. נבדים ביותר בספרים קדמוניים צרכיים לבדיקות וההדרות מדעית-מחקריות מחמת הסיבה הפושאה שברוב העתים מתגללה שחלו בהם, בעת הוצאה מהדורה קמא, שיבושים רבים וכעת נתגלו כתבי יד שעלה בהם יתכן לתוךם את הטעון תיכון. ויש גם ספרים שאלו מושם מן השוק והדרישה כלפיים לא נחלשה ויש צורך סתם לעדכן את הסגנון.

בכל העניין הזה של הוצאות מהדורות חדשות של ספרים יש פעמים הרבה מן החינויש. מהדורות חדשות קשורות לא פעם לעמל רב מאד ומהדריך ספר כזה כאילו ילו).

הספר (בשזה כרכים) שאנו מדברים בו בזה הוא "שרי המאה" שפורסט בזמנו (начילה בסידור של רשומות שבועות בשבעון "במשורר" ולאחר כך בתורת ספר מול) על ידי הרב יהודת ליב הפטון מימון. עכשו באו בטו של המחבר, הלא היא גאולה בת יהודת ומוסד הרב קוק והוציאו את הספר ב"מהדורות מחדשת" של ששה כרכים.

זכוני, כי כאשר החלו בזמנו להתפרסם הפרקים השבועיים של "שרי המאה" היה קהל הקוראים שלנו מוקסם ואחוו כל כלו ברגשות של מתיחות עזה. הייתה כל הזמן ציפיה לפרקים יבואו. והיו לכך שתי סיבות: האחת- הרב המחבר בא לפרש על פניה של ירעה נרחבה עולם מלא שעטה זה נהרס ונעלם. ממדיו השואה עוד לא היו נודעים. אולם הנition האכזרי של רוב בני הארץ מכל היקר להם בארץות המאפלה - היה מorghש מאד. והנה בא איש ברוך עט ו"מקים לתchia" (עצובה מאד!) עולם מלא ועשיר זה ומעבר לפניו עניינים הקוראים עולם זה שכל אחד ואחד קשור לו בעצמה רבה וסנטימנטלית. והשניה-: הרב מימון היה מספר נפלא (גם בעל פה) וידע לרטק את קוראיו. הוא עלה על הרעיון הפשוט, כי בהגיעו שנת ת"ש ייתכן וצריך לעשות איזה סך הכל ספרותי למאת השנים שעברו מתייר לת"ש ולהעלות את הדמויות המרכזיות בעולם היהדות במשך המאה כולה על ידי ספר ענייניהם, חידושיםם בדברי תורה ובמילוי דעלמא, חכמתם ומידותיהם וכל זה בשילוב מופלא עם זרמי הזמן - חי היום יום וועלמן של ספרות תורנית ו אחרת.

מאמריו-רשומותיו השבועיים של הרב מימון נחטפו כל אימת שהתפרסמו כ"ביבורה בטוטם קץ". כולנו - הקוראים, ידעו והיכרנו - מי פחות ומי יותר - את העולם שאנו מציר הרב מימון בהומו קולח אלום התרשمنו עמוקות מיכלתו של רב-אמן זה לרענן בסיפוריו דברים, להזכיר נשכחות ולעורר עניין כה רב. נזכרתי אז באחד

ג. בתנועה אחת

חברנו הותיק והידע בשער בת רבים ופאל בן נתן הכנן לנו "הפתעה" - ספר הקריי בשם "בתנועה אחת" והוא מכיל "זכורות", היגים ודברי תורה". עצם עובדת פירטומו של ספר כזה (בחזאת מ"רושת") גורמת נחת והנהה. הנה - כך אנו סבורים - נוספת עוד לבינה אחת לבניין היסטוריוגרפיה של הצינות הדתית. הן מזמן רב אנו מתואננים על כך שבמקרה חשוב זה עדין לא עשינו די. מילא, כל תוספת היא חשובה מעד עצמה. ביחוז ישנה חשיבות לעובדא שאיש הניבך מזה עשרות שנים בשורה הקדמית של העשייה התנועתית הוא הגוטל על עצמו את המשימה לכתוב בפרוטות את "סיפורו" והיא הסיפור שתים פנים לו: הפן האיש שבדרכ כל צורך להיות מצומצם והפן התנועתי הרחב שהוא - אנו מזמנים לראות במלוא רוחב.

והנה עולתה לנו בדורנו התופעה הכוabitת שחייו האישיים של הפרט - ביחוז זה הפעיל ומעורבה בחיה הכלל - מהווים עולם מלא והוא דבוק וצמוד באופן מוחלט עם תהליכי הכלל. מותב השורות האלו זכר היטב, כי כאשר הגיע ופאל בן נתן לארץ לפני ארבעת עשריו שנים היה הוא אחד מהחבורות שהחיצה בכל הכח על העולה החדש ר' נפתלי אילטי הוא ידע ובקי מובהק בפרטיו הפרטיטים בכל הנוגע ליהדות צרפת - התולדות, הביעות, האישים, המנהגים וכיוצא באלה. הרבה שנים עשה ר' נפתלי בצרפת את סיור הרפטאותיו האישיות בדרכו מפולין להרושא דרכ ליטא, ווסיה, יפן ושאר הארץות הרבות שאוונן צריך היה לעברו בצר ובעצקה עד אשר הגיע למקום הנכקס בארץ - ארץ ישראל. וכך פרסמו בזמן פרקי "מסע" הזה מעל דפי "הצופה". זה היה סיפור מרתק וידענו כולם, כי על הרקע האישי המובהק מקבל הקורא תמונה כוללת על מה שארע להרבה מחברינו שצוק העטים של השואה הנוראה אינה להם להגשים את חוננס בדרכי נדודים מיסורים, ארכויים, מלאים פחדים ונשיות, רדייפות וככויות וכל כיווץ באלה.

ובכן אין זה סיפור אישי טעם. ובאמת כבר נמצא - לשבעת רצונו - כמה וכמה חברי שהעלו - בערות שפירות ומחקרים שונים - את פרשיות ה"בריות" האלה על הכתב. וכמוון שכל הכותב תורם לתוספת דעת.

ובכן - איסופם של הפרקים שפורסמו לפני ארבעים שנה בתוספת דיויקים ופרטים - הוא מעשה חיובי עד שייתכן לומר כי "הצד האישי" שבסיפור אינו משמש אלא רק לנושא המרכז של נדודייהם של אנשי תורה ועובדת עבר מרשות נפשם לציוון. הקורא בספר, כל קורא, יכול לקבל מושג ברור על מה של חנן תניעותיו מנורו לגיבוש האישיות המלאה. תמיד ובכל מצב - מסירות נפש ואמונה אומן.

אל הספר "בתנועה אחת" נודע גם לספר יותר פרטים על המערכות התנועתיות שבנון היה מעורב המחבר מיום הגיעו לארץ ועד עתה והוא לא סתם "מעורב" היה אלא מארון ומזרבן, מערור, מטיסס ומכוון וזכרונותיו של איש זה יש בהם עניין רב לנו. יש חשיבות לסיפור דברים כהויתם (מצוית הראייה של המחבר) ויש חשיבות גם להערכות ממוחקי הזמן.

ידיננו מונה שנים ורבות ד"ר נפתלי אילטי הוא "כתבה רבא". הוא כותב ומגיב על שאלות רבותות שונות, ביחס לעמדוי "הצופה" ודבר המובן מעליו הוא של כל דבריו שבכתב רוח הציונות הדתית חופפת.

אלא צריך לומר את האמת כי כאשר הוא כותב בענייני צרפת וכל הדברים הרבים המשועפים מנוסא מרכזיו ורוחב זה הוא ממש כמיון המתגבר. ברור הדבר שבעיקר מענייניהם אותו עניינה של יהדות צרפת והמושגים האחרים אף הםណונים בהרבה ורובם בהקשר עם יהדות צרפת.

במשך השנים עליה ונתעלתה יהדות צרפת להייתה הקיבוץ היהודי הראשון בגודלו באירופה. בכך הוא השיג אף את אנגליה. יהודי צפון אפריקה שנטרשו בהמוניים את ארצותיהם נחרו ונתרכו ברחבי צרפת והשפעתם הרוחנית-הדתית על יהדות צרפת היתה לטובה ולברכה. הם גנוו לא רק לרוב מגנו אלא גם להרבה גנוו.

ר' נפתלי אילטי הוא ידע ובקי מובהק בפרטיו הפרטיטים בכל הנוגע ליהדות צרפת - התולדות, הביעות, האישים, המנהגים וכיוצא באלה. הרבה שנים עשה ר' נפתלי בצרפת את סיור הרפטאותיו האישיות בדרכו מפולין להרושא דרכ ליטא, ווסיה, יפן ושאר הארץות הרבות שאוונן צריך היה לעברו בצר ובעצקה עד אשר הגיע למקום הנכקס בארץ - ארץ ישראל. וכך פרסמו בלשון קולחת ופופולריות ומתחברים אצל יהדי סגולות של איש מדע ועתנאי.

כעת פירסמה המחלקה לחנוך תורני אשר בהסתדרות הציונית (ספרית אלינר) את ספרו "בצל המהפכה" - תלוזות היהדות בצרפת 1789-1989. המחבר מטפל בתולדות ישראל בצרפת במשך תקופה המאתית שנת שעברו מזו המהפכה הצרפתית הנזולית. וכמו עשה החابر כאשר חיבר את שני הנושאים לאחן שהרי רק באוף כוה כל הקורא שאין פרטיו הדברים הצרפתניים נהרים לו כדבוי - לעמוד על הייחוז הבולט המאפיין יהדות זו ועשה (וואלי עדיין עשה) אותה לחטיבת מיוחדת במינה בתקן הכנסת ישראל העולמית.

ספרו של נפתלי אילטי אינו ספר של ההיסטוריה רצופה וمتמשכת. רבים מפרקיו הספר מתרכזים בתיאורים של אישים - אנשי שם, על שביבותם התיוזית והבלתי יהודית. קשה מאד עמלו וטורחו אישים אלה בשאלות הזהות היהודית הייחודית בתוך חברה צרפתית מודלה שדרשה בתוקף אטריוטיות צרפתית תובעניית וחשחה מפני כל שמצ גלי של "לויאליות כפולה". צרפת היא גם מדינה קטולית מובהקת וחומרה של אנטישמיות.

אלתי כותב ביד אמונה ובעט קלה את עיקרי הדברים שאירעו את יהדות צרפת במשך מאותים השנים. הקראיה בספר היא נווה, מעוררת דעת ומסקרנת. זהו ספר ראוי לקרוא.

והזיקה הנאמנה לכל הידות האורתודוקסית. לבאורה, הרי כאן נושא הקשור לתחומי חקרות "הידות זמננו" שהניבה בזמןים האחרונים הרבה חומר תיעודי, ביוגרפי והיסטורי. בחקירות אלו עוסקים חוקרים רציניים רבים שאמנים הם בכך "רוודפיטס" אחר האירופאים ונוררים בארכיאולוגים המצויים בשפע בארץינו עד שמשהו אמר בחופזה כי "הידות זמננו מקצוע מדעי זה מחקר של קטיע עתונאות". אלא שהאמת היא שוחזר לנו מכך מחקר גדול זה ויש גם יתרון מסוימים בכך שהוא מושפע מן העובדאשה האירופאים אוטם הוא חוקר התורחש וק תמלול שלהם. יש - גם במחקר מדעי - יתרון בפרשפקטיבה ויש יתרון רב בהתרשומותיו הבו-זמניות של החוקר.

על כל פנים חבירנו המחבר עשה שבילוUMBDA טוביה וחסובה. הוא נבר - כדרכו בכל מה שכטב בעבר - בארכיאונים, בעתונים ובביבליונים וצבר לנו של רב של מובאות וציטוטן אף מקורות נידחים ביותר. הדבר הזה לשעצמו הוא עניין חשוב מאד.

אלא, מובן מאליו שלא בעניין זה טמון ה"חדשונש" - תכליתו של המחקר. פרופ' א. פישמן טורח לאפלנו דעתה שהקיבוץ הדתי סל בתוך האורתודוקסיה הציונית דרך רעיון ייחודי ממשו בתחום יבושה של סיתיותה בין מודרניזציה ויהודות. אמן, נכון הדבר שהקיבוץ הדתי הוא חלק בלתי נפרד של הידות הלארומית הנאמנה ונאמנו הוא בכל דרכיו במסורת, הווי החיים, חנוך הדור העיר, לימוד תורה וכיוצא באלה ואך על פי יתכן למצוא ייחודיות מקורית. לקיבוץ הדתי - כך מסתבר - יש דרך מיוחדת ממשו שעיקרה צמידות ליהדות שומרת תורה ומוצות תוך כדי מאמצים בלתי נלאים לשלב בכל עניינו סממנים ברורים של מודרניזציה.

והנה לאណון כאן בפן המחקרי של הספר. המחבר כותב את דבריו בהשראתן של שתי זיקות-יסוד הפועלות בהשקבותיו. ראשית כל יש לו זיקה של אהדה וחייב להקיבוץ הדתי - סגולותני, מבנהו, היישגיו. הוא מכיר יפה את אורחות החיים בקיבוצים הדתיים, מודיע לרבים מאנשי התנועה ההוו וקרוב אליהם בהשקבותיו. החיבה והזיקה הוו אין פוגמות, כמובן, ברצונו להיות אובייקטיבי לגמרי במחקר. שנית, המחבר כותב כל דבריו מתוך זיקה חזקה לתיאוריות סוציאולוגיות מובהקות. הוא אף מודה בבן שאמות המידה המדעית של הון סוציאולוגיות. אולם הקורא הפשט - כגון כותב שורות אלו - אינו בא על סיוףקו. אין הקיבוץ - והקיבוץ הדתי במיוחד - ניתן למיצוי על ידי שימוש בכלים ובמיטודה של ענף מדעי אחד - יהא חשוב ככל שהיא.

המחבר טורת, תוך כדי הסתמכות על הרבה מקורות, לשכנע אותנו כי הצלחה הקיבוץ הדתי במרוצת השנים לבש איזו אידיאולוגיה יהודית ממשו בתוך המסדרת הרחבת היהדות הדתית - בכלל ותנועת תורה ועובדת - בפרט. האידיאולוגיה בתיעוד מוסמך ובבהירות הכתيبة. לפניו חדשאים אחדים הוא פירסם מחקר שיש בו מן החדש. הספר "בין דת ואידיאולוגיה" - יהדות ומודרניזציה בקיבוץ הדתי" הופיע בהוצאה יד יצחק בן צבי (בשתיו מוסד ביאליק) ונגנוו קריית הקיבוץ הדתי כנור אורתודוקסי תוסט ומחדש בתחום האידיאולוגיה תוך כדי שמירה על השيءות

הנה היה המחבר דן עמוס כל השנים בעבודה תINUITYI של מודע היה בשערינו כאיש הנמנה על המגוונים העיקריים של *סיעת שלמה* (וזדי גדרה ומשפיעה) בצד הדתית - *סיעת למפנה*. בקשר זה יכולים לומר הרבה מאד חברים (ובכללם כותב השורות האלה) שהיו מזוהים כל-כולם בעבודת התנועה כי "מגעה" להם סיפור מפורט ומדויק יותר על כל מה שהתרחש בחום הסיעתיים והסובב מכך אותם משך שנים הרבות אלה. הסיעתיים בצד הדתית קיבלה משך שמות שם רע. ייחסו לה הרבה מומים ופצעים, השפיעו שליליות ועוויות. וכדריך העולם - הגינוו בכך לא מעט. והנה המחבר דן נראה כמו שתומך בשיטה של סיעתיות אידיאולוגית אולם אין הוא מספר לו די על מהלך העניינים - לפי השקפותו והערכתו - בסיעות כולן ובלמפנה במיניהם.

הנה הוא מספר כי "בשנת 1945 נפל דבר בענף הפליטי של היהדות הדתית. כמה הסיעה הרעונית בשם "למפנה" וענינה היה לגרם לכיניסת הפעול המזרחי להסתדרות". וכך נשאלות שאלות רבות מאי: האם יש מישחו בתוכנו שמצויר על כך שלא נתקבלה דעת "למפנה" והפעול המזרחי לא נכנס להסתדרות? הייתה ההסתדרות שלנו מסוגלת למנוע את ההתקrrorות הרעונית שהיא כתעת מנת חלה של ההסתדרות? אין כך ואין תכללה לשאלות שאפשר וצריך להציג בנושא זה ובהמו רב של נושאים חשובים הרבה יותר שעלהם נתקלו הדעות בתנועה.

אולס תורומה להבנת מה עניינים תורם המחבר וצריך לקוות שמקיוון שנטל לידי עט סופר ומספר (לא כן עשה כל השניים) הוא יוסיף לעשות כן בעתיד. עניין הסיעתיות וכל הכרך בכך אינו בבחינת עניין עובד. הבעייה נשארת עמו ולימוד היא צריכה.

רפאן בן נתן הוא יהודי בן תורה כפי שהיא לאנ"ש. טורח הוא לתבל דבריו בדברי צחות מעניינים מהתחום התורוני ולספר "בתנועה אחת" הוא צירף מדור ניכר לדברי תורה. ויפה עשה. אם יש גורם מרכזי המלכד את אנ"ש כולם בלי יוצאים מן הכלל לחטיבה אחת ממש - הרי זה הנושא של אהבת למדוי תורה. זהו יסודה של "תנועה שברוך השם עשתה יותר מכל גורם אחר בארץ ישראל להרבעת התורה. ישר כוחו של רפאן בן נתן שעשה אכן ניכר וחשיבותו ספרו!

★★★

ד. בין דת לאידיאולוגיה

זידנו הותיק פרופסור ד"ר אריה פישמן עוד מונה שנים רבות בשדות המחקר של הציונות הדתית. מתחת ידו יצאו הרבה עבודות מחקר מעניינות מאי לכל מבקשי דעתה ב"התחלות" שונות של יזמות ומבצעים ציוניים דתיים, בראשיתן של תנועות הנעור הציוניות דתיות, התנועה הקיבוצית הדתית וכיוצא בזה. איתמחה גברא בתיעוד מוסמך ובבהירות הכתيبة. לפניו חדשאים אחדים הוא פירסם מחקר שיש בו מן החדש. הספר "בין דת ואידיאולוגיה" - יהדות ומודרניזציה בקיבוץ הדתי" הופיע בהוצאה יד יצחק בן צבי (בשתיו מוסד ביאליק) ונגנוו קריית הקיבוץ הדתי כנור אורתודוקסי תוסט ומחדש בתחום האידיאולוגיה תוך כדי שמירה על השيءות

dot uvel tafisato at she'aleot ha'ziburo ha'ulot ul ha'perk ba'chino ha'ziborim - zoud b'misilot sgoliot m'shalo. alom ud kdi m'skena she'shavonot shel ha'kibuz ha'dut'i hia ba'bchinat a'di'yalogia - ro'okim ha'darim mad mad. uod yu'baro ai'ha sh'nim ha'rba ud shnol matan bi'teva pniyit le'skol v'l'hazia mespet v'l'hadlik towiot.

akik shel a'ha ha'rei s'fro shel ar'ia pi'shman yish bo troma mi'shro'ach la'bhanon at hove'atu v'hi'sgavu shel ha'kibuz ha'dut'i ul raku shel yore'a rachba. ha'ui'on basfer ha'oa kasha b'mekhet alom kel mi'shavin bo yiboa ul shcr'o - yosef da'at.

ה. "התורה והמדינה" בלבוש חדש

bagli'on ha'kodot shel "goyil'in" ni'ten bi'tovi la'urctavo ha'chivotit shel ha'hisag ha'gdol shel m'kon "zomat" - zu'ot madu v'tora ba'thomim ha'pir'somim ha'torani'im. ha'darim n'sbo sm' be'ikar ul ha'ho'zach ha'sdora shel ha'shantun "tachom'in" ha'mashterp v'hol'k um' k'l ha'pufa v'mimala mesh tafkid chiyvi v'chi'oni.

v'hene la'uber ma'oz z'mun rab v'mesh um ha'gashuto ldafot shel ha'chomer legli'on zo shel "goyil'in" anu ro'ais um'zmanu "na'atzim" li'catov ul mu'sha na'ah nosf' shel "zomat" (ba'shattpofot "m'ulah" - ha'mer'ca li'zivonot d'titit) - pir'sot m'hadsh shel "m'bir'er ma'amrim matan k'bc'i ha'tora v'ha'midina". ha'"m'bir'er" mo'pi'v ba'shla'ha cr'kim ha'dorim be'urictonu shel ha'rab y'hoda' sh'biv v'ho'el at ro'bo v'u'ikru shel ha'chomer ha'rb sh'poroset ba'mash' ha'shivim b'kerchi "ha'tora v'ha'midina", le'mut chomer p'obel'itsi'i she'aino r'ilob'agnati u'd, mesh v'mtan ha'ilectni b'shiyrot le'shotot ha'smita v'uen'ni'ach'rim shi'kbelo "tipol" mi'yodh b'k'bitim ach'rim u'd.

ak'en, cr'ki "ha'tora v'ha'midina" ha'chlu lo'hofiyu shna la'achr takomtha shel madinat israel. ha'shantun ho'pui ud shnat t'sh'vib. ha'shantun zo'ha ho'za' la'or ul id'i chomer ha'rabnim shel ha'po'ul ha'mor'chi v'u'orico ba'mash' kl ha'shivim hia ha'g'mish israeli. ha'shantun v'ic'c' sh'bi'vo at to'bi ha'rabnim v'ha'madanim ha'gadolim v'ha'shivim kolom lacr'ki "ha'tora ha'midina" at ha'miyebt machshibutim ha'torani'im ba'shalotot d't v'midina. ha'mash'tafim v'ha'ur'z ha'g'mish israeli br'rasim hi' kolom mo'adim lat'fekid ha'kasha v'ha'achrai sh'hotel ul'hem. l'patua fit'ams hi' ha'cr'ha sh'talmidim chak'mim gedolim y'machilu ldzon be'umek ba'uyot ha'zivot ha'halchutiot al kl ha'shalotot ha'midiniot v'ha'zivoriyot sh'hetu'oro ch'dashim le'bek'rim (mesh!) um ha'kmat ha'midina. ha'milao zo'ha at temzit' sh'afipotnia shel tanu'at torah v'ub'adha. la'hi' cr'ki "ha'tora v'ha'midina" mo'k'dsim le'pir'sot F'ski' ha'lacha be'p'ol'i am - ld'yon, le'skhol da'at, la'hava'ra. ha'shantun she'ha'zot ha'dut'it ba'challa ain ur'z ha'chibutno shel ha'unin zo'ha. ha'shantun n'ten ci'yon l'dorcha shel ha'zivonot ha'dut'it ba'chib'ha ma'organat b'ziv'rot ha'israelit v'ho'as g'm torim rabot l'k' sh'ma'ot v'banim v'lo'madi torah m'kul ha'dut' b'midina y'tk'ro'v b'kul ha'afshar zo'ha lo'ha ba'chib'ha v'bad'ah. ha'rb y'hoda'

sh'biv ha'tek'in v'ha'sderir bi'di'ot ha'amonot at' kl ha'ozrot she'zo'u g'mozim b'kerchi 'y'hotora v'ha'midina' - b'medorim un'ni'im; sh'vir un'ni s'gano v'cotib v'ha'gish ub'adha tamh v'mishvot. cut' y'kol kl bn torah z'uri la'ha'rek al n'kon at' gdalu v'taf'arato shel ha'matz ha'torani' ha'ro'chani sh'nusa'ha mid la'achr ha'cr'ot ha'midina. b'milim k'zrotot v'mel'otot t'vocn amiti'i mg'dir ha'g'mish israeli at' mg'muto shel ha'shantun b'darri ha'k'dma' sh'catb lm'hadorot ha'talashona: "yo'al ya'amer ha'omer, l'mi anu o'mlim? ha'ihya sh'mu' l'no' ha'as i'tchab' mi'shav b'miskonot ha'k'ri'utnu v'bi'ru'nu? - b'mada sh'ha'darim r'ao'ym li'hi'smu' - ha'm y'shu'nu, v'b'mada sh'ha'ulm y'ha' m'koon l'matra' ha'ncuna - y'ha' lo' sh'cr'. y'sh canu b'tovi b'rorot shel ha'amona ha'pniyit ha'maf'iyinat at' ha'zivonot ha'dut'it k'ola' sh'ish utidi' to'v le'mashat ha'nafsh sh'la'ha am y'iu'su ha'darim matan k'vont' amta, k'vot v'ach'riyot ha'nu ba'chib'ha v'ha'k'yon ha'ro'chani, ha'torani v'ha'nu b'ul'm ha'b'nin v'ha'me'sha.

ha'rab y'hoda' sh'biv v'anasi' "zomat" v'z'emat' r'ao'ym li'sher ch. d'br' to'v mad u'sh'gasho la'urctor ha'rabnim v'talmidi' chak'mim shel y'mino av'zur shel da'at torah asher k'od'mim a'spo b'umel r'eb. m'mashi'i ha'dur'z cr'ikim la'v'zur zo'ha.

nb. v'od'ay sh'ga' ur'z ha'"m'bir'er" zo'ha shel a'zyn, ci' ha'rab y'ro'chmi'el ab'v'ni' zo' shel sh'he'ha mo'z'el "chomer ha'rabni's" mesh' kl ha'shivim ha'no' hia "ha'ro'ch ha'tihia" ba'op'ni'ot shel p'ir'sot ha'shantuni "ha'tora v'ha'midina" v'ach'ic' b'p'ir'sot "sh'bil'in". ha'rab i. ab'v'ni' ha'ha'na b'mova'k, ch'nik y'shibot k'min'z v'rad'in v'mes'or b'kl lb' le'unnim ha'rabnim v'chomer ha'rabnim. ha'oa af' cat'v b"ha'tora v'ha'midina" b'medorim ha'machsheva. sh'mo cr'ik la'izcr' ul ha'mp'ul zo'ha colo' cm'b'cu, mar'an v'shokd' ul ha'mala'ah.